

Muhulane

Nr 7 (236)

23. juuli 2009

Muhu leht

Töömalevas

Majandussurutisele vaatamata korraldab Muhu noortekeskus ka sel aastal noortele töömalevat. Esimesed kaks töömaleva nädalat (I vahetus - 8.- 12. juuni; II vahetus - 15.- 19. juuni) on juba seljataga ja nende päevadega võib igati rahule jääda. Kokku osales malevas 17 noort. Enamus töödest toimusid valla objektidel, kuid tööd pakuti (ja tehti) ka mujal.

Järgmised töömaleva vahetused toimuvad 3.- 7. augustini ja 10.- 14. augustini. Maleva lõpupidu toimub 14.-15. augustil Hellamaa külakeskuses.

Kui kellelgi on noortele tööd pakkuda või on seoses malevaga mingeid küsimusi, siis võite julgelt ühendust võtta meiliaadressil noortekeskus@muhu.ee või telefonil 5172357 (Arnek).

Laulupeotuld tervitamas

Ootame kõiki, keda huvitab Muhu saarel täna toimuv ja see, mida on võimalik saarel tulevikus teha ja toimetada

**MUHULASTE
AREN-
KONVERENTSILE**

**1. augustil 2009
kell 11.00 Mihkli
talus Nautse külas.**

Vt ka lk 2.

**Kesse saarevaht Urmas Vatter ja
Vilsandi saarevaht Jaan Tätte.**

Arvo Vaga

29. juuni varahommikul startis Muhu valla esindus saatjaskonnaga kaluripaadiga Võrkaia sadamast, paadijuhiks Mihkel Hobustkoppel ja Kallaste sadamast väikesema paadiga Mihkel Ling. Eesmärgiks oli kohtuda Kesse all laulupeotuld toova laevaga Runbjarni (= Ruhnu Karu), tüürimees Mart Saarso.

Peale täpselt ajastatud kohtumist merel, laeva külastamist ja laevaraamatusse sissekandeid mindi ühiselt maale.

Kesse laiul olid saare elanikud saarevahti Urmas Vatteri ja Indrek Allmanni eestvedamisel ette valmistanud lõkke, mis laulupeotulest süüdati.

Muhu valla poolt tervitasid tuld vallavalitsuse liige Arvo Vaga ja volikogu esimees Kadri Tüür. Saare elanike poolt ütles tervitussõnad Indrek Allmann. Kohtusid ka tulega merereisi kaasategev Vilsandi saarevaht Jaan Tätte ja Kesse saarevaht Urmas Vatter.

Seejärel suunduti Kesse matkarajale. Keskpäeval lahkuti sõbralikult saarelt ja laulupeotuli jätkas teekonda Haapsalu suunas.

Muhu vallast osalesid XXV laulu- ja XVIII tantsupeol "ÜhesHingamine" naistantsurühm "Tokkroes", "Muhu Segakoor" ja kapellid "Kuldvõtmeke" ning "Laulusõbrad".

ISSN 1736-289X

9 771736 289007

Muhulaste aringkonverents

toimub 1. augustil 2009 kl 11.00 Mihkli talus Nautse külas.

Kohaletulek ja huvi saarel toimuva vastu saab tasutud toreda seltskonna ja üritusele punkti andva lõbusa simmaniga!

Mida loodame saavutada:

1. Kokku saada palju muhulasi nii lähedalt kui kaugel!

2. Läbi konverentsi luua omalaadne muhulaste kontaktvõrgustik!

3. Kaardistada Muhus olev ettevõtlus ja omaalgatus!

4. Leida võimalusi, kuidas tuua saarele rohkem toetusrahasid ja ellu viia toredaid ideid!

5. Anda tõuge ühele toredale jätkuüritusele!

Mida teostuseks vajame:

1. Aktiivseid ja toredaid inimesi!

2. Kui oled ettevõtja, MTÜ või seltsing, anna endast märku: kes sa oled, kus sa asud, mida teed.

Kontakt:

triin.laanevali@mail.ee, tel 52 80 387.

Ajastatud infot leiad ka Muhu valla kodulehelt: www.muhu.ee

MTÜ Muhu Mõtte meeskond

Ettepanek

Kas muhulased teavad, et Viira küla metsas asub Kullervo kivi? Selle võiks kui turismiobjekti ära tähistada.

Aastakümneid tagasi viis mind selle kivi juurde Vassili Randmets. Sellel kivil olid Madis Küla-Nurmik ja Villem Grünthal-Ridala tõlkinud soomlaste Kullervo lugusid, millest ka kivi nimi.

Enda Naaber

Jaanalinnud veebi

Heli Salong kirjutab 14. juuli Meie Maas, et Laasu talus on üles seatud veebikaamerad. Peagi saab jaanalindude elu jälgida Interneti kaudu.

Vallavalitsuse ja volikogu istungite protokollid, otsused, määrused ja korraldused on kättesaadavad internetist

www.muhu.ee - õigusaktid ja dokumendid - dokumendiregister.

Volikogu 19. juuni istungilt

Volikogu kehtestas Muhu valla veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse hinna reguleerimise korra. Hinnaskaala jääb vahemikku 20-32 kr/m³, millele mõnes kohas lisandub abonenttasu. Samuti kehtestas volikogu ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitumise tasu võtmise korra.

Volikogu määras järgmise koosseisu liikmete arvuks 13.

Algatati Võiküla Toomi detailplaneering (DP). Kinnitati, et üldjuhul on ilusate merevaadetega aladel elamuarendus välistatud, kuid antud juhul oli erandi tegemine

kompromissi saavutamiseks vajalik. Välja pakutud kompromisslahenduse alusel ei tehta valla poolt takistusi tuulepargi algatamiseks aladele, mis jäävad väljaspoole väärtuslikke maastikke (Või järvest põhja või lääne poole), ja Toome kinnistule kahe elamu rajamiseks. DP algatamise poolt hääletas 8, vastu 3 ja erapooletu 1. Majanduskomisjon väljendas muret arendajate edasise käitumise pärast.

Algatati Raegma k Ööviiuli DP. OÜ Tammisaare Talumuuseum soovib rajada kuni kolme tuulikuga tuuleparki. Maaüksus asub väljas-

pool väärtuslikke maastikke ning taotlus ei lähe vastuollu üldplaneeringuga.

Saare maakonna teemaplaneering „Sotsiaalne infrastruktuur“ kooskõlastati tingimisel, et planeeringu kaardil korrigeeritakse mustkatte alla viimist vajav Liiva-Pädaste maanteelõik.

Revisjonikomisjon oli tutvunud 2008. majandusaasta aruandega, mille volikogu kinnitas. Samas juhiti vallavalitsuse tähelepanu konkreetse tegevuskava puudumisele, mida ette võtta tulevaste perioodidel majanduslanguse tingimustes.

Vallavalitsuse istungitelt

3. juuni

2. juunil kogunenud riigihanke komisjon hindas riigihanke „Muhu Sotsiaalkeskuse hoone ehitamine“ laekunud pakkumisi. Võitjaks kinnitati Facio Ehitus AS.

Vallavalitsuse poolt läbi viidud suunatud pakkumise voldikute, väliinfotahvlite ja -kaartide valmistamiseks tunnistati parimaks Multireklaam Grupp OÜ.

Valla teede pindamistöde teostajaks kinnitati OÜ Hiiu Teed kui hinnalt soodne ja tehnoloogiliselt sobiv.

MTÜle Muhu Seikluskubi anti luba korraldada Muhu Motomärul 2009.

Kinnitati Simisti k Ranni ning Kallaste k Ranni nimed ja aadressid.

Muudeti maaüksuste sihtotstarbeid mittetulundusmaast elumumaaks:

Nõmmküla Männa, Mõisaküla Kivarimäe, Simisti Rannamänni, Linnuse Eku-Peetri, Paenase Saare ja Räsä k Paju.

Moodustati Viira k Orbuse maaüksus (elamumaa).

Kinnitati Muhu valla stipendiumifondi nõukogu otsused stipendiumide määramise kohta.

Otsustati toetada Timo Saabase osalemist rahvusvahelisel noorte jalgpalliturniiril Rootsis (Gothia Cup 2009) Saare maakonna B18 meeskonna koosseisus.

Kinnitati Muhu Muuseumis müüdavate meenete müügihinnad.

10. juuni

Väljastati ehitusluba OÜ-le Postman & Postman Koguva k Kalatsehhi kinnistul majutushoone ehitamiseks.

Otsustati jagada Põitse k Argo mü: Tamse-Metsa, Kadastiku ja Männaste.

Kinnitati Võiküla Metsa DP lähteülesanne. Planeeringu eesmärk on kuni 2,3 MW võimsusega tuulegeneraatori paigaldamine, osaline maa sihtotsarbe muutmise tootmiskaaks, vajalike juurdepääsuteede ja tehnovõrkude planeerimine, servituudide seadmise vajalikkuse määramine.

Otsustati maksta Kuivastu küla teetust küla jaanituleplatsi korrastamiseks.

Kinnitati projekteerimistingimused Nõmmküla Oliveri, Sõo ja Viira-Nõmmküla mnt teevõõndisse planeeritava sideliinirajatisel.

Väljastati kirjalik nõusolek Kantsi k Uue-Kõstri puurkaevu rajamiseks.

Väljastati ehitusluba Liiva k Raunmägi, Kiriku, Önnela, Raunmägi, Kiriku ja Pääsukese kinnistutel uue sotsiaalkeskuse vee-, kanalisatsioonija kütteväljastite rajamiseks.

Väljastati kasutusluba:

- OÜ-le Lõunaranna Investeeringud Simisti k Lõunaranna sadama kinnistul saunaks restaureeritud värava-hoone

- OÜ-le Jaotusvõrk Lalli k Roo kinnistule ehitatud elektrivõrguühendusele.

Muhu vallavalitsuse esindajaks MTÜ Saarte Koostöökogusse nimetati Tiina Jõgi.

16. juuni

Määrati Muhu Sotsiaalkeskuse liitumispunktid ühisveevärgi, kanalisatsiooni ja tsentraalküttega.

Otsustati maksta teetust Koguva küla küla jaanituleplatsi korrastamiseks.

Anti luba MTÜ-le Eesti Saarte Kultuuriühendus Juu Jääb-i korraldamiseks Nautse-Mihkli puhkekomplesiks.

Otsustati muuta Pädaste Markovärava mü sihtotstarbe elamumaaks.

Kinnitati projekteerimistingimused Mõisaküla Tamme elumajale.

Väljastati ehitusluba OÜ-le Ratsumetsa Võlla k Kukkemetsale hollandi tuuliku väliskujuga suvila ehitamiseks.

Väljastati kasutusluba:

- Tusti k Kristiini suvemajale

- OÜ-le Jaotusvõrk Tusti k Tooma elektrivõrguühendusele.

Hooldekeskuse sihtasutuse liikmeks määrati Muhu valla poolt Tiit Peedu.

Enampakkumine Tamse k Uue-

Tähe ja Rinsi k Vana-Männi maaüksuste müügiks tunnistati nurjunuks. Uueks tähtajaks määrati 3. august 2009 kl 17.

Kinnitati stipendiuminõukogu otsused maksta stipendiumi Muhu põhikooli kiitusega lõpetanule Liina Tarvisele, gümnaasiumi lõpetanutele Kristiina Tüürile (hõbemedal), Mari Saartokile ja Reet Keerdile (kuldmedalid).

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud transpordile, ravimitele jms tehtud kulutuste kompenseerimiseks.

2. juuli

Kinnitati Raegma k Ööviiuli mü DP lähteülesanded. Eesmärgiks kuni kolme tuulikuga tuulepargi rajamine, maa sihtotsarbe muutmise tootmiskaaks, teede, tehnovõrkude, -rajatiste asukoha määramine, servituudide vajalikkuse määramine.

Otsustati katta Nõmmküla (Põhjaranniku) külakeskuse majanduskulud.

Otsustati toetada Lauri Peegli osalemist Valga rahvarallil.

Otsustati toetada Külasema küla Kirna külaseltsi võõrustamiseks ja kaluritepäeva korraldamist Võrkaia sadamas.

Otsustati toetada kultuuri-, spordi- ja noorsootöö üritusi ja projekte, lähtudes kultuurikomisjoni ettepanekutest.

Väljastati kirjalik nõusolek Räsä k Paju puurkaevu rajamiseks.

Väljastati ehitusluba:

- MTÜ-le Saaremaa Meetootjate Ühing mesinduskeskuse ehitamiseks Hellamaa k Veski kinnistule

- Adams Grupp OÜ-le Simisti k Tamme suvemaja ja sauna ehitamiseks.

Kinnitati projekteerimistingimused Liiva k Muhu vallale kuuluval Tiigi kinnistul reoveepuhasti ja biotiikide rajamiseks.

Tootsi peenraga silmitsi

Klassiõed Saaremaalt vaatasid külla tulles pisut nõutult mu peenramaa poole ja üks neist nentis: „Sul nagu tootsi peenar...“ Nõustusin – nagu ma ise, nii on ka mu ettevõtmised.

Hiiumaal rännates põikasime Soera talumuuseumisse, kus perenaine Õie tõdes: inimene võib elada onnis või lossis, peaasi, et ta ise on rahul. Tundsin, et vajasin just neid sõnu. Inimene võib elada Hiiumaal või Muhus, Venemaal või Ameerikas, peaasi, et ta ei kaotaks kontakti elava Maaga – siis ongi tõenäoline, et ta leiab rahu.

Nägime Hiiumaal Hellamaa randa, kus oli taastatud kõlakoda, tantsupõrand, pingid, oli loodud

laagriplats, tehtud korda allikas, toodud lõkkepuid ja pandud hakkama kemmerg. (Hellamaa ja Tempa küla tema embuses on esitatud aasta küla 2009 nimetusele.) Kord ja puhtus – küllap ka vähesem läbitormav rahvavoog. Ent ikkagi: korrastatud rand ei tähendanud seal linnapargiks muutmist. Rannal oli säilinud oma algne miljöo.

Võrdlesin nähtut Rootsi mererannaga Göteborgi lähedal, kus seisib pingike kaldal, aia taga sõid omas rahus lehmad ja lambad. Oli linnulaulust täitunud omaette olek ülimalt soolase mere tuules. Randa pääses vaid jalgrada pidi, kus sai paljajalu käia ja kus oli loomade

tõkkeks kaevatud auk, millele ümarad raudlatid peal. Aedade ületamiseks ehitatud treppe olin kohanud juba omal ajal Hiiumaal karjamaadel, nüüd siis leidsin, kust hiidlased eeskujul olid võtnud.

Hiiumaal külastas märkab ka Emmaste valla õdusaid bussipeatusi, mida kaunistavad lillepotid. Need ei tundu võõrkehadena, vaid loomulikest.

Millest sõltub miljöo? Õeldakse, et inimene näeb seda, mida ta teab. Kui linnamees hakkab maal elu korraldama ja oma maitse-eelistusi reeglustama, jääb see maakoht omapäraselt ilma. Eeskujul võib võtta siit ja sealt, peaasi on mitte jälgaks minna. Muru saab niita, jättes õuele

aeg-ajalt saarekesi, kus võib erinevaid taimi imetlemas või ka maitsmas käia, rääkimata nende korjamisest. Kui nudime oma õued mõtlematult, kuna nii on lihtsalt kombeks saanud, siis jätame end sellele kohale omapäraselt, mitmekesisusest ja rikkusest ilma.

Ent tagasi ettevõtlikkuse juurde. Väidetavalt olevat vaid 5% elanikest need nn ettevõtlikud, ülejäänud on valdavalt töomesilased. Aga majanduslangusest väljapääsu leiavad siiski paljud ka viimaste seast, alustades uuesti oma peenramaade rajamisega. Selle taga pole üksnes mure oma toidulaua pärast, vaid terve elufilosoofia, mida taimedega suhtlemine kingib. Meid on mõtetult maast eemale peletatud igasuguste eelarvamustega, millised peaksid põllud ja peenramaad olema ja kui raske on maatöö. Masanobu Fukuoka on oma raamatus „Ühe kõrre revolutsioon“ (olemas ka Liiva raamatukogus) kirjeldanud märksa „kergekäelisemat“ suhtumist: mitte rohida (võib lõigata), mitte väetada, mitte künda, mitte pritsida, pelgalt katta... Täpselt niiviisi olen oma tootsi peenrad ka kujundanud.

Hea on teada, et minule vajalik taim kasvab minu maalapil, tuleb ta üles leida, kõige parem kui varahommikul. Taim poolt pakutav võib muutuda hetke jooksul, kui teda puudutan, silitan või talle naeratan...

Võiksime julgemini keskenduda oma tootsi peenardele, see võib aluse panna uuele kooslusele – toimetulekukogukonnale. Euroopas puudutavad seda näiteks arutlused kodanikupalgast, samas suunas vaatavad Eestis Õnnepank ja Minu Eesti. Võti on meis endis.

Vahest algab kõik sallivusest – omapära säilitamise vajadusest.

Anu Pallas

Mesinduskeskus Muhusse

16. juuli Oma Saares räägib Sergio Selder mesinik Aimar Laugega MTÜ Saaremaa Meetootjate Ühingu mesinduskeskuse projektist. „Keskusesse planeeritakse 30-kohalist õppeklassi ning kaasaegset õppekeskust, et inimesed saaksid tutvuda, milline on kaasaegne mesindus,“ kirjutab Oma Saare ajakirjanik. „Eestis Lauge sõnul sellist mesinduskeskust kuskil ei ole.“

„Laulge kaasa!“

15. augustil kl 12 salvestatakse Nautse-Mihklil järjekordset Reet Linna juhitud saadet. Oodatud on kõik kaasa laulda soovijad, kirjutab 1. juuli Oma Saar.

MUHU VARAHALDUS

Austatud Muhulane
Osalihting Muhu Varahaldus pakub 2009 aastal järgmisi teenuseid:

- Fekaalivedu
- Erinevad kaeve ja pinnasetööd
- Heinamaade hooldus (ka erinevad heinatööd)
- Küttepuidu saagimine ja lõhkumine
- Veoteenus
- Erinevate fraktsioonidega killustiku müük
- Kvaliteetse sõelutud mulla müük
- Erinevad põllutööd
- Väsastunud maade hooldus
- Teedeehitus

Müüme ka küttepuidu: kask, mänd, haab, tamm ja saar, hind alates 500.- EEK / ruum. Haldus on loatud konteineritesse. Pakitud puud toome teie õuele ja paigutame just sinna, kuhu soovite. Küttepuidu ostmisel konteineris teate täpselt, kui palju puid olete ostnud. Autokoormast maha kallutatud puidukogust saate hinnata üksnes siis, kui olete need riita ladunud.

Teostame ka väiksemaid ehitus ja remonttöid, hinnad soodsad.

Küsimuste tekkimisel helistada
Materjal ja tehnika : 50 97 679 Erkki Noor
Ehitus ja remont : 555 87 494 Mihkel Schmuul

Meeldivate kohtumistenil

Lõikuskuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Raissa Laugen	99
Lilli-Vilhelmine Riis	87
Eugenia Kann	86
Leida Vokk	86
Maimu Saarväli	86
Meida Pallasma	85
Sofia Metsküla	82
Vassili Auväärt	81
Hilja Saksakulm	80
Lembit Ling	80
Vaike Ülem	80
Juhani Salonen	75
Elmar Pärtel	75
Vilma Aljas	75

Liivi Pajust	75
Ilmar Kamp	70
Jaan Kaljuots	65
Väino Prii	65
Viivi Saaremäel	65
Aavo Pärn	65

Palju õnne!

TEADE: Valla kassa on suletud 29. juulini.

Suveluur

EI SAA MITTE
VAIKIOLLA
30. juuli kl 20
Nautse-Mihkli õu
Bonzo astub
üles koos Ahti
Bachblumiga.

Tõnise talu
galeriis Paenase
külal on
lapitööde näitus
avatud
12. juunist
28. augustini
iga päev
kl 12-18.
Tere tulemast!

Kirikuteated

EELK Muhu kogudus

Teenistused **pühapäeviti kell 11** Muhu Katariina kirikus.
Õpetaja Urmo Saks, tel 4594440,
e-post urmo.saks@eelk.ee

EAÕK

Rinsi

7.- 9. augustil kirikumajas
EAÕK diakoonialaager teemal
"Üksindus", oodatakse muhu-laste
aktiivset osavõttu.

9. augustil kl 10 liturgia,
Issandamuutmise püha

Liiva hooldekodu
9. augustil kl 13 armulaud

Hellamaa

16. augustil kl 10 liturgia,
Jumalaema uinumise püha, kuldleer

Preester Andreas Pöld, tel 45 33
743, e-post andreas.pold@mail.ee

Küünikontsert

toimub **15. augustil** Aljava küla
heinaküünis. Esinevad Ivo Linna,
Antti Kammiste ja Suisapäisa koor.

Kontserdi algus **21.00**, väravad
avatakse 20.00. Pilet 150.- ja 125.-
(pensionär ja laps 7-16). Kontakt:
50 21 391.

JÄÄÄR Kauniste Kohtade Kontsertid

29. juuli 2009 kl 20 Nautse-
Mihkli talus. Pilet 100 kr.

2009. aasta on toonud ansamblile
palju uut ja huvitavat. Jäääärega
taasühinesid Riho Sibul ja Teet
Velling, maikuus ilmus CD "Pojaga
restoranis". Loodame pakkuda teile
ühe ilusa muusikalise elamuse,
kohtuda kõigi oma vanade ja ka
arvukate uute sõpradega!

Jäädavalt teie Jäääär

Külasema II laulu- ja tantsupäev

16. augustil algusega kell **12.00**
toimub Külasema lipuväljakul
järjekordne „Külasema Laulu- ja
tantsupäev“. Esinevad taitlejad nii
Muhust kui mujalt.

Pärast eeskava lõppu saavad
kõik kohale tulnud pidulised
kehakinnituseks maitsvat suppi,
mille on valmistanud naiskodu-
kaitsjad.

Õhtut sisustab Saaremaa
karaokeäss Ivo Miil.

Augustis Muhu Muuseumis:

1. august soovitame kõigil
minna kuulama **Munukeste**
kontserti **Liiva kirikus**
algusega **kl 16**.

8. august Muhu **tantsu-
rühmad** Tooma õuel algusega
kl 16.

15. august Muhu, Saare ja
mandri **lõõtsamehed** Tooma
õuel algusega **kl 16**.

22. august Tõnu Aru film
"Armastusega Abrukalt"
vendadest Tuulikutest Väljal
muuseumi kontoris algusega **kl 16**.

29. august Muinastulede öö
Koguva rannas algusega **kl 20**.

Muhumaa spordipäev

laupäeval, **8. augustil** 2009
Lisainfo: Tiit Uspenski,
tel. 56 242 076.

Saare Põrand OÜ müüb SOODSALT tamme- ja saarepuidust
põrandalaudu ning voodri-, lava-, terrassi- ja hõvellaudu (haab,
must lepp, lehis). Lisainfo: 56 44757 või www.saareporand.ee

Koguva Kunstital

avatud iga päev kl 11 - 18

31. juulini näitus Taanist:
Ilmapuu dialogid, Anders
Hjuler.

Augustis näitus Kaido
Haagenilt "Mehed läksid
merele" (*Gone to the Sea*) -
Mosambiik 2005.

*Mustrid rannaliival kõnele-
vad kogenud silmaga...*

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

21. juunil 59-aastane **Anne Lember**.
28. juunil 64-aastane **Heikki Kirs**.
18. juulil 84-aastane **Valentin Pira**.

Tunneme kaasa omastele!

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee

Muhulane ilmub üks kord kuus.

Internetis www.muhu.ee

Trükitud Saarte Trükikojas 550 eks.

Trükipoognaid 4.

Hind 3 krooni